

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”*

/KAZINCZY/

FELADATLAP

az

„ÉDES ANYANYELVÜNK”

nyelvhasználati verseny országos döntőjére

a gimnáziumi versenyzők

számára

Sátoraljaújhely

2008

1. Állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

Mielőtt tehát arra törekszünk, hogy az angolt angolosan, a németet németesen beszéljük, próbáljuk a magyart magyarosan, minden idegen mellé nélkül beszélni. /Kodály Zoltán/

- a).....
- b).....
- c).....
- d).....

2. Nevezze meg a példamondat szavainak végén aláhúzott toldalékok fajtáját!

A naponkénti kenyered, családi békességed, a rajtad lévő ruha, a hajlékod csendje és tisztasága, pénzed értéke, ígéreteid erkölcsi fedezete, törvényeidnek hatálya függ attól, élő nemzet fia vagy-e vagy egy halott nemzeté. /Ravasz László/

- a).....
- b).....
- c).....
- d).....

3. Értelmezze az alábbi fogalmakat!

- a) müezzin.....
.....
- b) presbiter.....
.....
- c) patriarcha.....
.....
- d) egyházfi.....
.....

4. Mit jelentenek a példamondatokban aláhúzott szavak?

a) Engem egyáltalán nem zavar a dialektusa.

.....

b) Érdekes, hogy egyre több ember affektál.

.....

c) Helyzetünket megkönnyíti, hogy ez az anyag impregnál.

.....

d) Szívesen forgat gasztronómiai kiadványokat.

.....

5. Az alábbi meghatározásokat fejezze ki egy-egy szólással, amelyek mindenképpen szerepel a „kéz” szó!

a) Erősen pazarol, költekezik.

.....

b) Lopni szokott, tolvaj természetű.

.....

c) Ügyesen, gyorsan, jól dolgozik.

.....

d) Az intézkedések, rendelkezések között nincs meg a szükséges összhang.

.....

6. Adja meg a *gyűrű* szónak legalább hatféle jelentését! Foglalja is mondatba!

- a)
-
- b)
-
- c)
-
- d)
-
- e)
-
- f)
-

7. Számos szólások. Az alábbi szólások mindenkében szerepel egy-egy szám; feladata, hogy az üres helyekre a megfelelő hiányzó szót beírja. Munkája megkönnyítése végett azt is odaírtuk, mit jelentenek a szólások.

- a) ördög lakik benne. (Túlságosan eleven.)
- b) országra szóló lakodalom. (Nagyon nagy.)
- c) sem szól egy nap. (Hallgatag, keveset beszél.)
- d) deszka közé tették. (Meghal.)
- e) helyett eszik. (Nagy étvággal sokat eszik.)
- f) Nekem (Nekem mindegy.)
- g) Vagy....., vagy vakra. (Mindent vagy semmit.)
- h) lapot kér. (Vakmerően kockáztat.)

8. Mit jelentenek a következő szólások?

- a) Veri az ördög a feleségét.
.....
- b) Zsindely van a háztetőn.
.....
- c) Disznók elé gyöngyöt szór.
.....
- d) Kötényt ad.
.....

9. Jó ez így? Ha nem, javítsa!

- a) Kétségbeesett helyzetben vagyunk. Helyesen:.....
- b) Országgyűlési képviselők szerint nagyon fontos téma az egészségmegelőzés.
Helyesen:
- c) Már régóta várja versei megjelenítését. Helyesen:
- d) A balesetet az okozta, hogy a motoros áttért a menetrend szerinti bal oldalra.
Helyesen:
- e) A képviselő halála miatt a jövő vasárnap helyközi választásokat tartanak.
Helyesen:
- f) A diákok unalmas arccal hallgatták az indulatos vitát. Helyesen:
- g) Nagyon megijedt, nem meglepő hát, hogy elhalódó hangon szólalt meg.
Helyesen:
- h) Rugalmas léptekkel közeledett barátai felé. Helyesen:

10. Milyen ember az, aki

a) lépcsőházi gondolkodó

.....

b) bura alatt van

.....

c) légvárat épít

.....

d) akinek megnyúlik a képe

.....

11. Határozza meg minél pontosabban a *nemzet* szó fogalmát!

.....

.....

.....

.....

12. Jelölje a *Beszélni nehéz!* című rádióműsor megfejtéseiben alkalmazott módon a példamondat hangsúlyait és szüneteit!

Ilyen volt például Budai-Ortutay Nyíri és rétközi paraszttmesék című kötete vagy Nagy Olgának az új paraszttdekameronja.

13. Pótolja a hiányzó írásjeleket – s ahol szükséges, a nagybetűket – a következő tagolatlan szövegben!

nevelhetünk e valakit hazaszeretetre mintha azt mondanám korbáccsal és szöges ostorral kényszerítlek hogy szeresd önmagadat a haza nemcsak föld és hegy halott hősök anyanyelv őseink csontjai a temetőkbén kenyér és táj nem a haza te vagy szőröstül bőröstül testi és lelki mivoltodban ő szült ő temet el őt éled és fejezed ki mind a nyomorult nagyszerű lángoló és unalmas pillanatokban melyek összessége életed alkotja s életed a haza életének egy pillanata is

/Márai Sándor/

14. Mit jelentenek a példamondatok aláhúzott szavai?

a) Egy fertály óra múlva találkozunk.

.....

b) Harmadfél évszázadon át ő volt nemzetének példaképe.

.....

c) Hosszas alkudozás után öt akó bort vásároltak.

.....

d) Édesanyja szerint négy rőfnyi anyag elég lesz a készülő ruhához.

.....

15. Elemezze a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi példamondatokat!

a) Arra kérlek hát, hogy ne bízd el magad, ha csodálják elméd tündöklését, mert Te is az önelégült emberek sorsára juthatsz.

.....

.....

.....

b) A geológusok bejárják a karsztvidéket, s a víznyelőbe folyó vizet megfestik, hogy megfigyelhessék, hol folyik ki a színes víz.

.....
.....
.....

16. Állapítsa meg, hogy melyik stílusrétegbe sorolható az alábbi szövegrészlet! Röviden jellemezze az említett stílusréteget; s a szöveg átírásával javítsa a szövegrészlet hibáit!

A bíróságon tárgyalásra került Kovács János feljelentése a hetedik kerületi IKV ellen, melyben felperes megkifogásolta a házukban általuk végzett tatarozás minőségét. Megállapítást nyert, hogy a lakás étkezésre szolgáló helységének mennyezete meghibásodott. A vizsgálat során bebizonyítást nyert, hogy a tetőjavítás hiányossága következtében állt elő a probléma a lakásban. Bírósági határozattal kártérítési összeg gyanánt a javítási költség lett megállapítva, ezért a kárnak a költségvetésből történő kijavítása tekintetbeni intézkedés mellett a kármegállapítási jegyzőkönyvet iktatás után irattározni kell.

a) a stílusréteg megnevezése:

b) a stílusréteg jellemzői:

.....

.....

.....

.....

c) a hibák javítása, a szöveg átírása:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. Húzza alá az alábbi mondatokban hibásan használt szót, kifejezést! Írja le az odaillő, helyes formát!

a) Sajnos, leghűségesebb társa idejekorán, 23 éves korában elhagyta a földi világot.

Helyesen:

b) Némi keresgélés után rátalált az adekvált válaszra.

Helyesen:

c) A keletkezett hő hatására a műanyag eldeformálódott, a csövet már nem tudták az eredeti formájára visszaalakítani.

Helyesen:

d) Bölcsője nem ringott paplanos ágyban.

Helyesen:

e) Az ügyész kérésére a Legfelső Bíróság újratárgyalta a vádlott ügyét.

Helyesen:

f) A kapus villámgyors mozdulattal kapta föl a labdát a csatár elől.

Helyesen:

18. Időszerűnek tartja-e az alábbi gondolatokat? Véleményét érvekkel támassza alá!

a) Amint igaz, hogy a haza tart meg bennünket, úgy igaz az is, hogy nekünk is meg kell tartanunk a hazát. /Nyirő József/

.....
.....
.....
.....
.....

b) ... munkálni nagyban, s ha nem lehet, munkálni kicsiben, de munkálni mindig; másban csak akkor keresni elmaradást, mikor már rajtunk nem múlt, s mindenek fölött kötelességet teljesíteni, ha más nem teljesíti is. /Széchenyi István/

.....

.....

.....

.....

.....

19. Figyelje meg az alábbi szövegrészleteket, állapítsa meg, hogy melyik korstílust jellemzik, az említett korstílus melyik században jelent meg, s adja meg egy velük összefüggésbe hozható író vagy költő nevét!

a) Jellemzői: a középkor egyoldalúan vallásos világképével szemben a sokoldalúan képzett ember eszményét képviseli. Példaképe a klasszikus ókori kultúra. Az eszményi szépség megfogalmazására, harmonikus és zárt formák kialakítására törekszik. Ösztönzi a nemzeti nyelvű irodalom művelését is.

a korstílus megnevezése:.....

európai megjelenésének évszázada:.....

egy író vagy költő neve:.....

b) Jellemzői: alapelve a rend, a világosság, a szenvedélymentesség. Egyszerű és zárt formákra törekszik. A személyes élményeknek nemigen enged teret, intellektuális műfajok jellemzik. Hisz az örök mintákban és szabályokban, ezeket az antik művészetben vélte felfedezni. Erősen észelvű irányzat.

a korstílus megnevezése:.....

európai megjelenésének évszázada:.....

egy író vagy költő neve:.....

